

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 23 січня 2018 року № 2-3

м. Київ

Про результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття"

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 та 36 Закону України "Про Рахункову палату" розглянуто Звіт про результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття". За результатами розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Асамблея вкладників Чорнобильського фонду "Укриття", Європейський банк реконструкції та розвитку, Уряд України, уряди країн-вкладників (донорів) фонду продовжили впроваджувати у 2017 році рекомендації Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття" і реалізували їх в обсягах, які забезпечили досягнення прогресу та суттєвих зрушень у розв'язанні основних проблем, пов'язаних із зняттям Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворенням об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.

Так, у 2017 році головна увага зосереджувалася на питаннях підготовки до введення в експлуатацію у 2018 році інфраструктурних об'єктів, зокрема створених за рахунок міжнародної технічної допомоги, які розташовані на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС. Крім того, напрацьовувалися технічні рішення (регламенти) щодо поводження з радіоактивно забрудненими матеріалами, а також згідно з ними проводилися випробування на предмет ядерної та радіаційної безпеки.

Крім того, ж у 2017 році Державним спеціалізованим підприємством "Чорнобильська АЕС" забезпечено завершення робіт із посилення й герметизації конструкцій 3-го і зруйнованого 4-го енергоблоків, до яких примикають торцеві стіни Нового безпечного конфайнмента, і розпочато демонтаж легкої покрівлі машинного залу четвертого енергоблока Чорнобильської АЕС.

Загалом, досягнутий рівень організаційного забезпечення здатний підтримувати наявний на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС прогрес та є сукупним результатом наполегливої роботи міжнародної спільноти й Уряду України.

2. Зусиллями урядів країн "Великої сімки" (Велика Британія, Німеччина, Італія, Канада, США, Франція, Японія), Європейської комісії, Європейського банку реконструкції та розвитку й урядів 37 країн-вкладників Чорнобильського фонду "Укриття" і Рахунку ядерної безпеки, а також інших міжнародних організацій фінансова підтримка України, пов'язана із зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворенням об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, досягла 2,9 млрд євро.

3. Асамблеєю вкладників Чорнобильського фонду "Укриття" під час нагляду за здійсненням Європейським банком реконструкції та розвитку управління діяльністю фонду застосовувалися рекомендації міжнародного координованого аудиту щодо встановлення конкретних контрольних критеріїв для проекту створення Нового безпечного конфайнмента. У результаті очікуваний бюджет його спорудження (з урахуванням резервних сум) становить 1 490 млн євро, що менше планового бюджету (1 504 млн євро) на 14 млн євро.

4. Європейський банк реконструкції та розвитку зробив значний фінансовий та інституційний внесок у розв'язання проблем, пов'язаних із зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворенням об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, а також, здійснюючи управління Чорнобильським фондом "Укриття" та впроваджуючи рекомендації міжнародного координованого аудиту, забезпечив подолання ключових ризиків, що виникали під час реалізації міжнародних проектів.

4.1. У критичні періоди, коли коштів було недостатньо для подальшої реалізації міжнародних проектів, Європейський банк реконструкції та розвитку виділяв власні фінансові ресурси, загальний обсяг яких становив 713 млн євро, у тому числі для спорудження Нового безпечного конфайнмента – 498 млн євро, заходів із підвищення ядерної безпеки на Чорнобильській АЕС – близько 215 млн євро.

4.2. Упродовж усього часу реалізації міжнародних проектів на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС вживалися заходи щодо координації та налагодження продуктивної співпраці всіх учасників процесу.

4.3. Як і рекомендовано міжнародним координованим аудитом, передано повноваження з управління міжнародними проектами від західних консультантів до українських фахівців (група управління проектом "План здійснення заходів на об'єкті "Укриття" – понад 80 відс. українського персоналу, група управління проектом підвищення безпеки – понад 90 відс. українського персоналу).

5. Урядом України системно та послідовно вирішувалися питання, зокрема і на міжнародному рівні, щодо зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.

5.1. Кабінетом Міністрів України, як і рекомендувала Рахункова палата, внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону "Про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему" (реєстраційний № 6624 від 22.06.2017), прийняття якого є важливим, хоча він і не охоплює другого етапу реалізації загальнодержавної програми щодо остаточного закриття та консервації реакторних установок, що потребуватиме в найближчому майбутньому продовження роботи в цьому напрямі.

5.2. Міністерством екології та природних ресурсів України здійснено остаточні розрахунки за зобов'язаннями України щодо внесків до Рахунку ядерної безпеки (станом на 01.01.2017 сплачено 233,4 млн грн, або 18,2 млн євро) та Чорнобильського фонду "Укриття" (станом на 31.12.2017 сплачено 2 845,6 млн грн, або 167,6 млн дол. США (у 2017 році сплачено 41,7 відс. від загального обсягу внеску – 1 186,4 млн гривень).

5.3. Державним агентством України з управління зоною відчуження забезпечувалося здійснення заходів на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС, при цьому рівень організації діяльності з точки зору послідовності та наполегливості втілення відповідних програм, заходів та проектів забезпечив наявний прогрес і досягнення фактично отриманих результатів.

5.4. Державною інспекцією ядерного регулювання України у 2017 році здійснювався регулюючий супровід робіт, пов'язаних із реалізацією першого етапу створення Нового безпечного конфайнмента, інфраструктури для поводження з радіоактивними відходами, спорудженням другого сховища відпрацьованого ядерного палива тощо.

5.5. Державним спеціалізованим підприємством "Чорнобильська АЕС" реалізовувалися заходи, пов'язані із зняттям з експлуатації енергоблоків і перетворенням об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, зокрема остаточно зупинено близько 65 відс. усіх існуючих систем та елементів, а також за конструктивної підтримки консультанта (консорціум компаній Bechtel (США), Battelle (США), EDF (Франція) забезпечувалася координація та проектний менеджмент упровадження міжнародних проектів, які реалізуються за рахунок міжнародної технічної допомоги.

6. Постійна недостатність бюджетного фінансування (потреба на 2018 рік забезпечена на 49 відс.) відтерміновує виконання робіт із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації. Як наслідок, спостерігається відхилення від графіка впровадження проектів другого етапу Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, затвердженої Законом України від 15.01.2009 № 886-VI.

6.1. Через недостатність фінансування призупинено виконання міжнародного проекту "Модернізація виробничих потужностей з подрібнення довгомірних відходів на Чорнобильській АЕС", що відтерміновує реалізацію етапу "Остаточне закриття та консервація реакторних установок" і призводить до збільшення загальних витрат на зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС.

6.2. У межах реалізації чергового етапу "Другий пусковий комплекс Нового безпечного конфайнмента (ПК-2 НБК) "Інфраструктура для демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття" (виконання не здійснюється, зокрема, через невизначеність джерел фінансування) передбачено створення умов для демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття", який має завершитися до закінчення проектного терміну безпечної експлуатації нестабільних конструкцій цього об'єкта (2023 рік). Отже, є суттєвий ризик виникнення ядерної та радіаційної небезпеки.

6.3. Введення в експлуатацію ключових для процесу зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему об'єктів інфраструктури, створених за рахунок міжнародної технічної допомоги, перенесено з 2017 на 2018 рік, при цьому залишається невирішеним питання фінансування їх експлуатації, на що необхідно щороку 726,8 млн грн (Нового безпечного конфайнмента – 219 млн грн, другого проміжного сховища відпрацьованого ядерного палива "сухого" типу – 118,8 млн грн, заводу з переробки рідких радіоактивних відходів – 157,8 млн грн, промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами – 166,1 млн грн, а також комплексу з виробництва металевих бочок і залізобетонних контейнерів для зберігання радіоактивних відходів – 65,1 млн гривень).

7. Продовжують функціонувати Міжвідомча комісія з комплексного розв'язання проблем Чорнобильської АЕС та Міжвідомча робоча група з координації діяльності регулюючих органів під час видачі ліцензій на виконання робіт на об'єкті "Укриття" та із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації, однак у 2017 році на їх розгляд питання не виносилися, що свідчить про необхідність активізації їх діяльності, зокрема в напрямі визначення подальшої стратегії щодо поводження з паливомісткими матеріалами об'єкта "Укриття", а також поживлення економічної діяльності як на Чорнобильській АЕС, так і на прилеглих до неї територіях зони відчуження.

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття" затвердити.

2. Про результати проведеного аналізу поінформувати Верховну Раду України", а також запропонувати провести парламентські слухання з питань зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.

3. Відомості про результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття" у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та запропонувати розглянути питання:

- активізації роботи Міжвідомчої комісії з комплексного розв'язання проблем Чорнобильської АЕС і Міжвідомчої робочої групи з координації діяльності регулюючих органів під час видачі ліцензій на виконання робіт

на об'єкті "Укриття" та із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації, зокрема в напрямі визначення подальшої стратегії щодо поводження з паливомісткими матеріалами об'єкта "Укриття", а також поживлення економічної діяльності як на Чорнобильській АЕС, так і на прилеглих до неї територіях зони відчуження;

- запровадження довгострокового та стабільного фінансування зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС і перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему шляхом, зокрема, створення у складі Державного бюджету України спеціалізованого фонду або за рахунок вже існуючих фондів;

- всебічного сприяння введенню у 2018 році в експлуатацію інфраструктурних об'єктів, що реалізуються у рамках міжнародної технічної допомоги (Нового безпечного конфайнмента, другого проміжного сховища відпрацьованого ядерного палива "сухого" типу, заводу з переробки рідких радіоактивних відходів, промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами), а також забезпеченню достатнім фінансовим ресурсом їх функціонування;

- фінансового забезпечення діяльності з демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття", яка має завершитися у 2023 році.

4. Рішення Рахункової палати про результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття" надіслати Міністерству екології та природних ресурсів України і запропонувати:

- налагодити конструктивну та продуктивну співпрацю з усіма учасниками процесу реалізації проектів (програм) на Чорнобильській атомній електростанції, у тому числі з Міжвідомчою комісією з комплексного розв'язання проблем Чорнобильської АЕС та Міжвідомчою робочою групою з координації діяльності регулюючих органів під час видачі ліцензій на виконання робіт на об'єкті "Укриття" та із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації, зокрема в напрямі визначення подальшої стратегії щодо поводження з паливомісткими матеріалами об'єкта "Укриття", а також поживлення економічної діяльності як на Чорнобильській АЕС, так і на прилеглих до неї територіях зони відчуження;

- внести пропозиції Кабінету Міністрів України щодо налагодження довгострокового та стабільного фінансування зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС і перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему шляхом, зокрема, створення у складі Державного бюджету України спеціалізованого фонду або за рахунок вже існуючих фондів;

- вжити заходів щодо запобігання ризикам, які можуть вплинути на своєчасність введення в експлуатацію інфраструктурних об'єктів, що реалізуються у рамках міжнародної технічної допомоги (Нового безпечного конфайнмента, другого проміжного сховища відпрацьованого ядерного палива "сухого" типу, заводу з переробки рідких радіоактивних відходів, промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами);

- вжити заходів, спрямованих на забезпечення фінансовим ресурсом діяльності на II етапі Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему", а також експлуатації інфраструктури, створеної за рахунок міжнародної

технічної допомоги, впровадження проекту ПК-2 НБК – "Інфраструктура для виконання демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття", демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття" й робіт, пов'язаних із паливовмісними матеріалами об'єкта "Укриття".

5. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття" надіслати Державному агентству України з управління зоною відчуження і запропонувати:

- внести до Міністерства екології та природних ресурсів України пропозиції щодо заходів із запобігання виникненню ризиків несвоєчасного введення в експлуатацію інфраструктурних об'єктів, що реалізуються у рамках міжнародної технічної допомоги (Нового безпечного конфайнмента, другого проміжного сховища відпрацьованого ядерного палива "сухого" типу, заводу з переробки рідких радіоактивних відходів, промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами);

- вжити заходів, спрямованих на забезпечення фінансовим ресурсом діяльності на II етапі Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему", а також експлуатації інфраструктури, створеної за рахунок міжнародної технічної допомоги, впровадження проекту ПК-2 НБК – "Інфраструктура для виконання демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття", демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта "Укриття" й робіт, пов'язаних із паливовмісними матеріалами об'єкта "Укриття";

- вжити заходів щодо подальшого виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття".

6. Рішення Рахункової палати та Звіт оприлюднити на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Шулежко М.Я.

Т. в. п. Голови Рахункової палати

О. С. Яременко